विव्याध···सात्यकेः···शरीरम् MahāBhā. vii. 94. 11; नप्ता शिनेः पत्रिभिरग्निकल्पैः । दुःशासनस्यापि जघान वाहान् MahāBhā. vii. 115. 24; स्यात् सिताभा गदाप्यग्निकल्पं त्रिशूलम् IśānŚiPa. i. 13. 43; **iii** (causing burning pain) like fire (said of grief, poison, diseases, harsh words etc.) द्वौ मां शोकावग्निकल्पौ दहेताम् MahāBhā. i. 71. 45 = MatsyaP. 25. 53; एषोऽग्निकल्पं दुर्वारम् ··· । विषं नागपतेर्हन्यात् SuśruS. v. 6. 25; यस्त्वग्निकल्पानर्थाञ् ज्ञो ज्ञात्वा तेभ्यो निवर्तते । ···तं दुःखं नोपतिष्ठते CaraS. iv. 1. 97 (1941 Ed.); एषोऽग्निकल्पो विसर्पः BhelaS. 174. 10 (6. 17); तन्मे मथ्नाति हृदयमग्निकल्पमिवारणम् । वाग्दुरुक्तम् MatsyaP. 28. 12; **iv** fire-like आर्द्रेन्धनकल्पप्रकृतिविशिष्टस्याग्निकल्पस्य चेतनस्य प्रपञ्चोपादानत्वम् ŚivārkaMaDī. i. 548. 13 (*on* i. 4. 19); *m.* **i** mental conception of the sacrificial fire स च मानसोऽपि ग्रहकल्पः क्रियाप्रकरणात् क्रियाशेष एव भवति । एवमयमप्यग्निकल्प इत्यर्थः BrahmSūBh.(Śaṅ.) 692. 11 (*on* iii. 3. 45); **ii** rite or ritual of offerings in fire अथ शैवोऽग्निकल्पोऽत्र कथ्यते IśānŚiPa. i. 14. 83; **iii** name of one of the 14 or 18 great aeons चतुर्दश पुराकल्पा न मृता येषु नर्मदा । तानहं संप्रवक्ष्यामि···कापिलं प्रथमं विद्धि···माहेन्द्रमग्निकल्पं च (एते कल्पा मयाख्याताः) SkandP. v(3). 13. 43; कल्पाश्चाष्टादश ख्याताः ···अग्निकल्पो वायुकल्पः BhaviP. 602A. 27 (iii(4). 25. 53)

अग्निकल्पत्व (agnikalpa-tva) *n.* resemblance or similarity with fire (in radiance or glory) अस्य पुत्रावग्निकल्पावित्यत्रोद्देश्यविशेषणत्वात् संख्या न विवक्षितेति न तयान्यत्र विधेयस्याग्निकल्पत्वस्य निषेधः ŚivārkaMaDī. i. 256. 16 (*on* i. 1. 21)

अग्निकवेताल (agnika-vetāla) *m.* name of a Vetāla or of a class of Vetālas (emitting flame) (cf. **अग्निवेताल**) राजाग्निकवेतालमारुह्य तत्र गतः PurāPraSaṁ. 7. 14.

अग्निकहत (agnika-hata) *adj.* heated on fire वस्त्रं स्थूलमभुक्तमग्निकहतं मध्यं दृढं स्फाटितम् Bṛhajjā. 2. 12.

अग्निका (agnikā) *f.* **A** name of one of the Apsaras or celestial nymphs अग्निका लक्षणा क्षेमा देवी रम्भा मनोरमा ।···ननृतुस्तत्र संघशः MahāBhā. i. 114. 51; **B** name of a daughter of Vikrānta (विक्रान्तेन महात्मना । उत्पादिताः) तिस्रो दुहितरश्चैव···। प्रथमा त्वग्निका नाम VāyuP. ii. 8. 21; **C** name of a herb or plant, probably *Semicarpus anacardium* वज्रीगोक्षुरवृद्धदारुकशतावर्यश्च गन्धाग्निका वर्षाभूसपुनर्नवाम्(? घ्र)तकुमारीत्युक्तदिव्यौषधीन् । हृत्वा चूर्णितमक्षमात्रमखिलं प्रत्येकशं वा पिबन् नित्यं क्षीरयुतं भविष्यति नरश्चन्द्रार्कतेजोऽधिकः KalyāKā. 6. 55; अग्निकोत्तमकन्ये द्वे पिष्ट्वा हस्तेन तद्रसैः । सर्वाङ्गाभ्यञ्जनं हन्याद् राजिकामण्डलीविषम् IśānŚiPa. i. 40. 51; वह्निशिखाग्निका श्येयानलरन्धी च सा स्मृता MadaPāNi. 19. 323.

अग्निकाङ्क्षिन् (agnikāṅkṣ-in) *adj.* desirous of (promoting) the digestive faculty धीस्मृतिमेधाग्निकाङ्क्षिणां शस्यते घृतम् AṣṭāSaṁ. i. 128. 13 (1. 25)

अग्निकाञ्चनवर्चस् (agnikāñcana-varcas) *adj.* having a lustre of fire and gold याजनादभिचाराद्वा कचिद्वा मन्त्रकर्मणि । पूतानेव द्विजान् प्रादुरग्निकाञ्चनवर्चसः AVPari. 2(6). 5.

अग्निकान्ता (agni-kāntā) *f.* the word *svāhā* personified as the wife of Agni आवाह्य देवीं संपूज्य जातकर्माणि साधयेत् ।···सम्पादयाम्यग्निकान्तां समुचार्य विधानवित् MahNirvāT. 13. 305 (comm. सम्पादयामीति पदं ततोऽग्निकान्तां स्वाहेति पदं समुचार्य विधानवित् साधको देव्या जातकर्माणि साधयेत्)

अग्निकाम (agni-kāma) *adj.* **i** desirous of fire अरणीमग्निकामो वा मथ्नाति हृदयं मम । वाचा दुरुक्तम् MahāBhā. xii. 82. 6; i. 750*(1); लोके च 'अग्निकामो दारुणी मथ्नीयात्' इति विधिवाक्यम् NyāyBh. 119. 11 (*on* ii. 1. 59); BhāgP. v. 14. 7; NyāyKuA. ii(2). 101. 6; **ii** desirous of aiding digestive faculty अग्निकामस्तु मधुना रूपार्थी क्षीरसर्पिषा ··· (शतपुष्पाम्) पिबेत् KāśyaS. 186B. 31.

अग्निकाम्य (agni-kāmya) IP. [Denom. from *agni*] to desire to have or produce fire or promote digestive faculty एवमपि अग्निकाम्यति वायुकाम्यतीति प्राप्नोति MahāBh. ii. 188. 9 (*on* Vār. 2 *on* P. iii. 4. 114); KāśiVṛ. *on* P. vii. 3. 84; इदं तर्हि कार्यम् । अग्निकाम्यतीति गुणप्रतिषेधो यथा स्यात् Nyās. i. 499. 1 (*on* P. iii. 1. 9); अग्निकाम्यतीत्यादौ गुणनिषेधो न प्रयोजनम् PadMañ. *on* KāśiVṛ. *on* P. iii. 1. 9; Prasā. ii. 14. 12.

अग्निकाय (agni-kāya) *m.* body of fire, kindling of fire अथ गोत्रभिदादेशान्नाकिनोऽग्निकुमारकाः । चितासु तासु तत्कालमग्निकायान् विचक्रिरे TriṣaŚaPuC. i. 6. 549; अग्निकायेन वा समवदग्धुम् SthāṅT. 355A. 1.

अग्निकारक (agni-kāraka) *adj.* stimulating digestive faculty, digestive, बलवर्णाग्निकारकम् । यकृदरि त्विदं लौहम् RaseCin. 9. 311 (251. 18)

अग्निकारणवाक्य (agnikāraṇa-vākya) *n.* a (Vedic) sentence stating fire to be the cause or source यत्र यत्राग्निकारणवाक्यानि वर्तन्ते तानि सर्वाण्यपि भूताग्निपराण्येव ŚaṅkaVi.(Ā.) 92. 18.

अग्निकारिका (agni-kārikā) *f.* [Deśru. p. 319] **1** kindling or feeding of (the sacred) fire अग्नीन्धनं त्वग्निकार्यं चाग्नि(? ग्नी)ध्री चाग्निकारिका NāmaMāli. 346; Vaija. 84. 14; अग्नीन्धनं त्वग्निकार्यमाग्नीध्रा चाग्निकारिका AbhidhāCin. 814 = KośaKaTa. 1. 5496; **2** a portable fire-vessel हसन्त्यामग्निकार्ये च निगदन्त्यग्नि कारिकाम् ŚabdaRaSaK. 45. 13.

अग्निकारित (agni-kārita) *adj.* caused by fire सम्भ्रमे चाग्निकारिते । आकालिकमनध्यायं विद्यात् सर्वाद्भुतेषु च ManuSm. 4. 118; यस्य करतलयोर्मध्ये यत्र कचिदग्निकारितं स्फोटाद्युपलभ्यते तमशुद्धं विजानीयात् VīraMi.(Vyavahāra.) 201. 21.

अग्निकारिन् (agnikār-in) *adj.* stimulating the digestive faculty शुद्धगन्धो हरेद् रोगान् ··· । अग्निकारी महानुष्णः RasRaSa. 3. 45; RaseCin. 5. 12 (47. 24); Jīvān. 164. 4.

अग्निकार्य (agni-kārya) *adj.* **1** produced from fire अतो यदेवाग्निकार्यो धूम इत्यवगतं तदेव तदायत्तात्मलाभः ··· इति ज्ञायते Kāśi. iii. 78. 14 (*on* 5(4). 131); अग्निकार्ये धूमे अग्निप्रत्यभिज्ञानं न दृश्यते BrahmSūBh.(Rā.) 449. 14 (*on* ii. 1. 16); **2** performer of the fire-rite (as a vow) अग्निकार्यो ह्यधःशय्यो नक्तभोजी सदा भवेत् BhaviP. 743A. 34 (iv. 96. 7)

अग्निकार्य (agnikārya) *n.* **1A** fire-rite, kindling (the sacred) fire **Bi** by a Brahmacārin **ii** by a Gṛhastha **Ci** (for attainment of desired objects or warding off evils) **ii** (during ceremonial function) **iii** (during expiatory rites) **iv** (in connection with *vrata*) **D** fire-worship associated with temple ritual **2** *mantras* connected with the fire-rite **3i** function of fire **ii** function of burning **4** cauterization **1A** fire-rite, kindling (the sacred) fire अग्निकार्येष्वचोद्यः । एष तापसः MahāBhā. v. 38. 7; पितृदेवाग्निकार्येषु तस्मात्तं (कमण्डलुम्) परिवर्जयेत् BaudhDS. i. 4. 21; अग्निकार्यात्परिभ्रष्टाः···सर्वे ते वृषलाः स्मृताः ParāSm. 12. 32; अग्निकार्यार्धदग्धसिमसिमायमानसमित्कुशकुसुमम् (आश्रमपदम्) Kād. 39. 15; अग्नयश्चाग्निकार्याय ŚābaBh. 1103. 2 (*on* iii. 7. 19); °अग्निकार्याणि सिध्यन्ति लग्नस्थिते वा रवौ BṛSaṁ. 104. 60(6); अग्निकार्येण···तोषयेद्देवदेवेशं गुरुम् PadmP. vi. 81. 105; सूर्याग्निकार्यं सततं शुद्धचित्तः समाचर BhaviP. 259B. 16 (i. 175. 8); अग्निकार्यस्य शास्त्रावगम्यत्वात् ŚaṅkarKāBh. 22. 24 (*on* i. 2. 29); न ह्यत्रैवर्णिकस्य कूश्माण्डीभिरग्निकार्यमुपपद्यते BālaKrī. ii. 94. 12 (*on* 3. 243); अग्निकार्ये होमादौ ब्राह्मणविधिः MayūMāli. 86. 5 (*on* i. 4. 14); अग्नीन्धनं त्वग्निकार्यम् AbhidhāCin. 814; **1B i** (by a Brahmacārin) (स्वधर्मः) ब्रह्मचारिणः स्वाध्यायोऽग्निकार्याभिषेकौ ArthŚā. i. 30. 1 (1. 3) (comm. अग्निशुश्रूषात्रिषवणस्नाने); उपनीय गुरुः शिष्यं शिक्षयेत्···आचारमग्निकार्यं च ManuSm. 2. 69; SaṁvaSm. 8; अग्निकार्यं ततः कुर्यात्संध्ययोरुभयोरपि YājñaSm. 1. 25; देवार्चनाग्निकार्याणि तथा गुर्वभिवादनम् । कुर्वीत MārkP. 34. 63; BṛParāSm. 4. 103; AgniP. 153. 13; SaurP. 17. 9; तदाग्निकार्यादावप्यनधिकारो ब्रह्मचारिणः स्यात् Aparā. 76. 2 (*on* 1. 51); केचित्सायमेवाग्निकार्यमिच्छन्ति SmṛtiCan. i. 86. 1; अग्निकार्यं तथा होमं तस्मिन्नग्नौ विधीयते LaghvāśvaSm. 10. 48; कृतमग्निकार्यमग्नौ समिदाधानादिकं येन स (कृताग्निकार्यः) VīraMi. 93. 6 (*on* 1. 31); VīraMi.(Āhnika.) 152. 17; अन्ये तु अग्निकार्यशब्देन व्याहृतिभिर्भैक्षत्रिभागहोममाहुः VīraMi.(Saṁskāra.) 487. 7; NirṇaSi. 198. 24; यद्वा भैक्षादग्नौ होमोऽग्निकार्यं प्रकरणात् न समिदाधानं तस्य सायं प्रातरिति नियमात् BālaKrī. i. 51. 1 (*on* 1. 35); BālamBha. i. 59. 15 (*on* 1. 14); **1B ii** (by a Gṛhastha (householder)) तत्राग्निकार्यं कृतवान्···धनंजयः MahāBhā. i. 206. 15; xiii. 102. 7; शौचेऽग्निकार्ये संयोज्याः स्त्रीणां शुद्धिरियं स्मृता BṛhaspaSm. 193. 6; MatsyaP. 17. 28; अग्निकार्यं यथोदिष्टमकार्षं च सुविस्तरम् ŚivaP. ii(2). 19. 10 (90B. 11); ततः कृत्वाग्निकार्यादिः(? दिं) शुश्रूषां भर्तुरत्र सा KathāSaSāg. ix. 6. 177; **1C i** (for attainment of desired objects or for warding off evils) रावणः···ततः क्रोधसमाविष्टो गतः शान्तिगृहं महत् । अग्निकार्यं कर्तुकामः Rāmā. vi. 2035(A.)*. 7; अग्निकार्यं च यत्कृत्वा करिष्यति च व्यायुषम् । भस्मना मम वीर्येण मुच्यते सर्वकिल्बिषैः BrahmāṇḍP. i. 27. 109; अग्निकार्यं प्रवक्ष्यामि रणादौ जयवर्धनम् AgniP. 125. 49; ततोऽगस्त्यः कृतानन्दः स्वागतं ते महामुने । मनोरथ इवाध्यातो योऽग्निकार्यान्त आगतः SkandP. vi. 33. 26; संध्ययोरग्निकार्यं च कुर्यादैश्वर्यसिद्धये ŚivaP. i. 13. 80 (13A. 8); KathāSaSāg. xviii. 5. 159; SyādvāMañ. 11(272); तस्य (भूतग्रहस्य) बलिकर्मविधानमग्निकार्यं ततः ··· शान्तिं कुर्यात् Hastyāyur. 235. 17 (2. 32); **1C ii** (during ceremonial functions) षट्कर्मनिरताः शान्ताः···नियोज्यास्तेऽग्निकार्यादौ (ग्रहपूजासंबन्धिनि) ··· द्विजोत्तमाः BṛParāSm. 11. 74; (गृहप्रवेशविधौ) अग्निकार्यं ततः कुर्यात् MānaSā. 37. 24; SamarāSū. 37. 30; AśvaVai. 13. 8; इष्टिश्राद्धे क्रतुर्दक्षो वसुः सत्यश्च वैदिके । कालः कामोऽग्निकार्येषु LikhiSm. 51; अभावे च तथा कार्यमग्निकार्ये (श्राद्धविधौ)